

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АУДИТОРІВ

Анотація. Розглянуто особливості здійснення підвищення кваліфікації аудиторів України, подано визначення поняття "кваліфікація аудитора", обґрунтовано необхідність появи нових програм удосконалення професійних знань аудиторів та проаналізовано динаміку постійного вдосконалення професійних знань аудиторів України за 2007 – 2011 рр.

Аннотация. Рассмотрены особенности осуществления повышения квалификации аудиторов Украины, дано определение понятия "квалификация аудитора", обоснована необходимость появления новых программ усовершенствования профессиональных знаний аудиторов и проанализирована динамика постоянного усовершенствования профессиональных знаний аудиторов Украины за 2007 – 2011 гг.

Annotation. The peculiarities of auditors' advance training in Ukraine have been discussed, the definition of "qualification of auditor" term is given, the necessity of new programmes to improve professional knowledge of auditors has been proved, and the dynamics of continuous improvement of professional skills of auditors in Ukraine during 2007 – 2011 has been analyzed.

Ключові слова: компетентність, кваліфікація, кваліфікація аудитора, підвищення кваліфікації аудиторів, програма вдосконалення професійних знань аудиторів.

Правдива фінансова інформація, впевненими в якій користувачі інформації можуть бути завдяки аудиту, є суттєвим елементом чіткого функціонування ринкової економіки. Вона відіграє важливу роль у створенні єдиного ринку і є ключовим чинником на шляху успішної інтеграції європейського капіталу та фінансових ринків. У цьому контексті висока якість організації аудиторської діяльності є дуже важливою.

Сучасне суспільство вимагає від аудиторів високої якості послуг, що надаються. Тому кожному аудитору необхідно щорічно вдосконалювати професійні знання з урахуванням вимог часу. Систематичне вдосконалення професійних знань відповідає принципу професійної етики та базовій zasadі аудиту – вимозі компетентності як запоруки якості послуг [1]. Тому вивчення специфіки здійснення підвищення кваліфікації аудиторів є актуальним і має теоретичне та практичне значення.

Даною проблемою займалися багато вчених. Передусім, проблема підвищення кваліфікації аудиторів розглядається в працях таких вітчизняних та зарубіжних авторів, як: Рядська В. В., Огійчук М. Ф., Утенкова К. О., Кулаковська Л. П., Гетьман В. Г., Кобозева Н. В., Полякова С. І., Суханов С. С., Шеремет А. Д. тощо. У роботах цих авторів висвітлюються особливості підготовки аудиторів, питання контролю якості професійних аудиторських послуг тощо. Разом із тим питанню вдосконалення кваліфікації аудиторів на сьогодні приділяється недостатньо уваги.

Метою даного дослідження є визначення особливостей здійснення підвищення кваліфікації аудиторів України.

Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання:

подано визначення поняття "кваліфікація аудитора";

наведено оцінку стану організації системи підвищення кваліфікації в Україні.

Перш ніж перейти до розгляду системи підвищення кваліфікації аудиторів в Україні, потрібно дати визначення понять "компетентність" та "кваліфікація".

У постанові Кабінету Міністрів України "Про затвердження Національної рамки кваліфікацій" [2] компетентність розглядається як "здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості". Це визначення відносно компетентності аудитора доцільно застосовувати з таким уточненням: здатність особи до виконання аудиту та надання супутніх аудиторських послуг.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами [2]. У тлумачному словнику зазначено, що кваліфікація – це ступінь придатності, підготовленості до будь-якого виду праці [3]. Таким чином, узагальнюючи зазначене, можна дати таке визначення кваліфікації аудитора: офіційно визнаний уповноваженим органом результат оцінювання рівня досягнення компетентності особи у сфері аудиту.

Уповноваженим органом у процесі оцінки компетентності аудиторів є Аудиторська палата України (АПУ).

Висококваліфікований аудитор добре володіє методикою аудиту, досконало знає нормативну щодо предмета перевірки та предметну галузь досліджень. Разом із тим аудитор не зупиняється на досягненні професійної компетентності. Він має постійно підвищувати рівень своєї

компетентності та підтверджувати свою кваліфікацію. На це спрямовані вимоги Кодексу етики професійних бухгалтерів [1].

В Україні рішенням АПУ від 18.04.2003 р. запроваджено в дію Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів, який запроваджує фундаментальні принципи етики та правила надання аудиторських послуг. Одним з найважливіших принципів, на який необхідно звернути увагу, є принцип професійної компетентності та належної ретельності, який зобов'язує професійних бухгалтерів:

підтримувати професійні знання та навички на рівні, необхідному для надання клієнтам або роботодавцям компетентних, професійних послуг;

діяти сумлінно і відповідно до застосованих технічних та професійних стандартів [1].

Компетентні професійні послуги вимагають обґрунтованих суджень у застосуванні професійних знань та навичок. Професійну компетентність можна розділити на два окремі етапи:

досягнення професійної компетентності;

підтримка/збереження професійної компетентності, яка вимагає від професійного бухгалтера постійної обізнаності та розуміння відповідних технічних, професійних і ділових здобутків для надання клієнтові чи роботодавцеві компетентних професійних послуг (рис. 1) [1].

Безперервний професійний розвиток забезпечує вдосконалення та підтримку можливості професійного бухгалтера компетентно працювати в професійному середовищі. Також важливим моментом є той факт, що продовження дії сертифіката аудитора можливе лише за умови отримання свідоцтва про проходження постійного вдосконалення професійних знань.

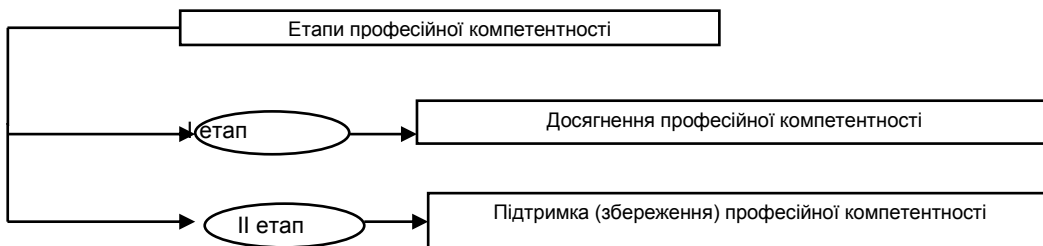

Рис. 1. Етапи професійної компетентності

З метою постійного обов'язкового вдосконалення професійних знань аудиторів рішенням АПУ затверджене Положення про постійне обов'язкове вдосконалення професійних знань аудиторів України [4], яке рішенням АПУ від 5 липня 2012 р. № 252/8 "Про затвердження змін до Положення про постійне удосконалення професійних знань аудиторів" [5] зазнало змін (було викладено в новій редакції мету постійного вдосконалення професійних знань аудиторів, включено до Положення новий розділ: V. Проведення контрольного тестування тощо).

Для забезпечення належної реалізації вимог Кодексу етики професійних бухгалтерів АПУ розробляє відповідні програми, які вміщують питання з аудиту, бухгалтерського обліку і фінансової звітності, системи оподаткування, правового забезпечення підприємницької діяльності, аналізу фінансової звітності, математичних методів та фінансового менеджменту в бізнесі. За своїм обсягом вони розраховані на щонайменше 40 годин і повинні включати лекції, семінарські й практичні заняття.

У 2007 – 2011 рр. АПУ було розроблено та прийнято програми вдосконалення професійних знань аудиторів з багатьох актуальних питань, що викликані вимогами часу та умовами ринкової економіки. На сьогодні чинними є 20 програм, які розглядають та деталізують різноманітні аспекти проведення аудиту та надання супутніх послуг (аудит фінансової звітності суб'єктів інвестиційної діяльності, особливості аудиту податкової звітності, завдання з аудиту спеціального призначення, актуальні питання застосування МСА, надання впевненості та етики тощо).

В Україні постійно вдосконалюється законодавча база і з'являються нові закони, і Аудиторська палата України реагує на ці зміни розробкою нових програм. Як приклад можна навести випадок, коли 17 вересня 2008 року набрав чинності Закон України "Про акціонерні товариства" [6], який містить низку різних суперечностей, і через деякий час була запропонована програма "Сучасний аудит акціонерних товариств" [7]. АПУ щорічно переглядає тематику Програм з метою визначення необхідності їх актуалізації або зміни відповідно до потреби практики аудиту.

На рис. 2 наведена динаміка кількості аудиторів, які пройшли підвищення кваліфікації, в Україні за 2007 – 2011 рр. [8].

Кількість аудиторів, які пройшли
підвищення кваліфікації, осіб

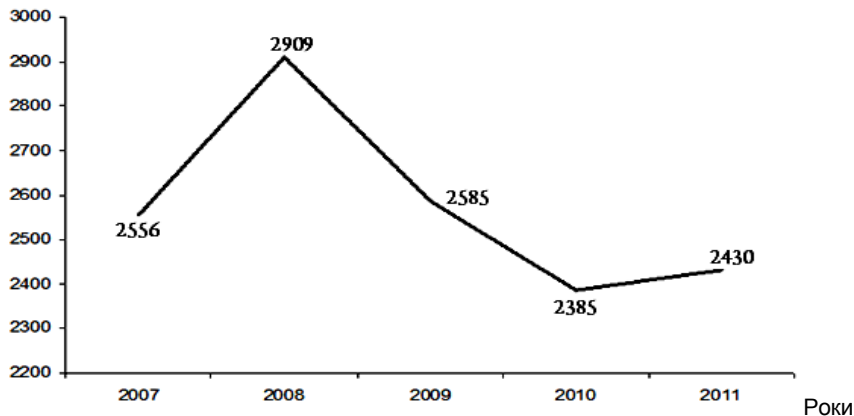

Рис. 2. Динаміка кількості аудиторів, які пройшли підвищення кваліфікації, в Україні за 2007 – 2011 рр.

Як видно з рис. 2, у 2011 році, порівняно з 2007 роком, кількість аудиторів, які пройшли підвищення кваліфікації, зменшилася на 126 осіб, або на 4,97 %. При цьому у 2008 році порівняно з 2007 роком спостерігалось підвищення кількості таких аудиторів на 353 особи, а з 2008 до 2010 року відбувалося зменшення кількості і лише у 2011 році порівняно з 2010 вона дещо зросла (на 45 осіб). Ці тенденції загалом відповідають динаміці кількості аудиторів в Україні, які мають сертифікати. Така ситуація може бути пояснена тим, що бурхливе зростання ринку аудиту в Україні припинилося, і він поступово переходить у стабільну фазу розвитку. Ринок, безумовно, поповнюється новими фахівцями в галузі аудиту, та разом із тим зростає кількість аудиторів, які припиняють свою діяльність і не подовжують термін дії сертифіката. Слід зазначити, що в Україні існує велика кількість невеликих аудиторських компаній, які мають складнощі з фінансуванням заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації своїх працівників, тому аудиторам часто доводиться проходити підвищення кваліфікації за власні кошти.

Таким чином, ураховуючи вимоги суспільства до якості аудиторських послуг і відповідальність суб'єктів аудиту за заподіяні збитки в результаті неналежного виконання аудиту, можна зробити висновок, що ефективність діяльності аудиторської фірми залежить від знань і практичного досвіду аудиторів. Тому в підвищенні кваліфікації аудиторів зацікавлені як суспільство в цілому, так і суб'єкти аудиту. У ході роботи було визначено особливості здійснення підвищення кваліфікації аудиторів, які полягають у їх постійному безперервному та систематичному характері, в кількісних та якісних змінах програм постійного вдосконалення знань аудиторів.

Також у майбутньому доцільним буде звернути увагу на подальше вдосконалення змісту програм постійного підвищення рівня знань аудиторів, поділ функцій сертифікації аудиторів, контролю за якістю аудиторських послуг.

Наук. керівн. Воїнова Т. С.

Література: 1. Кодекс етики професійних бухгалтерів / пер. з англ. за ред. С. Я. Зубілевич. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2010. – 124 с. 2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.kiev.ua>. 3. Словник української мови : Академічний тлумачний словник, 1980. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/>. 4. Положення про постійне удосконалення професійних знань аудиторів України: Рішення АПУ № 210/9 від 28.01.2010 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.kiev.ua>. 5. Про затвердження змін до Положення про постійне удосконалення професійних знань аудиторів України : Рішення АПУ № 252/8 від 05.07.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.kiev.ua>. 6. Про акціонерні товариства : Закон України № 514-V від 17.09.2008 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 7. Програма постійного удосконалення професійних знань аудиторів України "Сучасний аудит акціонерних товариств": Рішення Аудиторської палати України № 219/7 від 14.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.kiev.ua>. 8. Доповідь Голови Аудиторської палати України на II з'їзді аудиторів України // Аудитор України. – 2012. – № 3 (197). – С. 3–17.